

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 288

van **KRISTOF SLAGMULDER**

datum: 7 februari 2024

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Studietoelagen - Terugvorderingen

De afdeling Studietoelagen van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS) kan (een deel van) een verleende studietoelage tot vijf jaar terugvorderen indien:

- a) de toelage fout werd berekend;
- b) een van de voorwaarden niet was vervuld;
- c) de toelage werd berekend op basis van een vermoedelijk inkomen en achteraf blijkt dat het reële inkomen hoger lag en de desbetreffende student dus geen recht had op een toelage of de toelage lager had moeten liggen;
- d) de student op het einde van het jaar minder credits (studiepunten) heeft afgelegd dan uit diens oorspronkelijke inschrijving bleek.

De persoon die een toelage heeft ontvangen, moet die bij een terugvordering ook terugbetalen. Dat is meestal de student (als rechthebbende van de toelage), ook al is het rekeningnummer van een ouder opgegeven bij de aanvraag of in het studentenprofiel. Het desbetreffende bedrag moet niet per se in één keer worden terugbetaald. Men kan altijd een afbetalingsplan of uitstel van betaling aanvragen via het digitaal loket, zelfs als men al een betalingsherinnering ontving. Als de persoon in kwestie de terugvordering onterecht vindt en dus niet akkoord gaat, kan hij beroep aantekenen binnen zestig dagen nadat hij bericht heeft gekregen van de terugvordering.

1. Hoeveel personen moesten in de recentste tien academiejaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn (een deel van) de studietoelage terugbetalen na controle door de afdeling Studietoelagen van het agentschap AHOVOKS? Graag een overzicht per (academie)jaar. Graag indien mogelijk daarbij ook een extra onderverdeling naargelang de reden van terugvordering, dus op basis van de hierboven geschetste vier redenen van terugvordering.
2. Wat zijn de jaarlijkse totaalbedragen die op die manier werden teruggeëist? Graag een jaarlijks overzicht van de teruggeëiste bedragen voor de recentste tien academiejaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn. Werden de desbetreffende bedragen ook effectief teruggevorderd en geïnd? Graag een jaarlijks overzicht voor de recentste tien academiejaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn van de effectief hierdoor teruggekregen middelen.

3. Hoeveel van de personen die in de recentste tien academiejaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn (een deel van) de studietoelage moesten terugbetalen, tekenden beroep aan tegen die terugvordering? Hoeveel van de beroepen waren succesvol, waardoor de terugvordering werd herzien? Graag een jaarlijks overzicht.
4. Hoeveel konden het bedrag dat teruggevorderd werd niet terugbetalen en zitten/zaten daardoor in een procedure, een afbetalingsplan of met een invordering door deurwaarders? Graag een analoog jaarlijks overzicht.
5. Hoeveel van de personen die in de recentste tien academiejaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn (een deel van) de studietoelage moesten terugbetalen, waren studenten met een leefloon als inkomen? Graag een jaarlijks overzicht. Graag indien mogelijk daarbij ook een extra onderverdeling naargelang de reden van terugvordering, dus op basis van de hierboven geschetste vier redenen van terugvordering.
6. Welke jaarlijkse totaalbedragen aan studietoelagen werden er van deze groep van studenten met een leefloon teruggeëist? Hoeveel werd er ook effectief teruggevorderd en geïnd? Graag een jaarlijks overzicht voor de recentste tien academiejaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn.
7. Hoeveel van deze groep studenten die een leefloon ontvingen en die in de recentste tien academiejaren waarvoor er cijfers beschikbaar zijn (een deel van) de studietoelage moesten terugbetalen, tekenden beroep aan tegen de terugvordering? Hoeveel van de beroepen waren succesvol, waardoor de terugvordering werd herzien? Graag een jaarlijks overzicht.
8. Hoeveel van deze groep konden het bedrag dat teruggevorderd werd niet terugbetalen en zitten/zaten daardoor in een procedure, een afbetalingsplan of met een invordering door deurwaarders? Graag een analoog jaarlijks overzicht.
9. Onlangs bereikten me enkele berichten van leefloonstudenten van wie een deel van hun studietoelage werd teruggevorderd omdat het bedrag van hun leefloon werd geïndexeerd door een overschrijding van de spilindex in dat desbetreffende academiejaar waarin ze een studietoelage ontvingen. Daardoor lag hun belastbaar inkomen achteraf op papier hoger dan verwacht, hoewel ze nog steeds slechts een leefloon trokken. Zo kreeg ik het concrete voorbeeld waarbij studenten door een indexering van het leefloon in 2015 drie tot zelfs net geen vijf jaar na datum een bericht van terugvordering in de bus kregen. In concreto werd soms tussen de 400 en 500 euro als terug te betalen bedrag gevorderd op een studietoelage van circa 3000 à 3500 euro. Dikwijls moesten die studenten in 2019 of 2020 ineens meteen ook voor het teveel van meerdere academiejaren terugbetalen.
 - a) In hoeverre acht de minister een dergelijke praktijk opportuun in het licht van de voornemens van de Vlaamse Regering rond armoedebestrijding? Voor een alleenstaande student met een leefloon is drie, vier of vijf jaar na datum (een moment waarop ze vaak nog altijd studeren) een bedrag van 500 euro aan terugvordering ophoesten soms echt onmogelijk, waardoor ze dus in financiële problemen verzeilen. Zeker als de dienst Studietoelagen in één beweging (gedeeltes van) studietoelagen terugvordert van twee of drie eerdere academiejaren aan studietoelagen tegelijk. Hoe wil de minister die problematiek verhelpen? Heeft de minister daaromtrent bijvoorbeeld al overleg gepleegd met studentenvertegenwoordigers en armoedebestrijdingsorganisaties? Heeft de minister ook al overlegd gepleegd met zijn collega bevoegd voor armoedebestrijding?

- b) In hoeverre is de termijn om tot vijf jaar in het verleden kunnen terug gaan om mogelijke anomalieën te detecteren en eventueel een studietoelage terug te vorderen, wel opportuun? Zoals geschetst, is voor verschillende studenten die pas vier of vijf jaar na datum daarop gecontroleerd worden en dan plots een terugvordering in de bus krijgen, dat vaak een grote verrassing en financieel gezien ook zeker geen sinecure.
 - c) Wat zijn de oorzaken van dergelijke laattijdige terugvorderingen? Welke inspanningen wil de minister doen opdat de dienst Studietoelagen sneller een adequate controle kan doen en dus ook sneller uitsluitel kan bieden of er al dan niet een terugvordering kan geschieden? Is in dat opzicht een verkorting van die termijn van vijf naar bijvoorbeeld drie jaar niet billijker in het geval van leefloonstudenten?
10. In hoeverre is het detecteren van mogelijke anomalieën in de verkregen studietoelagen en als resultaat daarvan het terugvorderen van (delen van) de studietoelage, een structurele continue opdracht van de afdeling Studietoelagen van het agentschap AHOVOKS, d.w.z. een opdracht waar bepaalde personen op deze dienst het hele jaar door constant mee bezig zijn? Op is dit veeleer een activiteit die in bepaalde periodes aandacht vereist en in bepaalde veel minder?
11. Nogal wat studenten die drie, vier of vijf jaar na datum een terugvordering in de bus krijgen, hebben namelijk de indruk dat men bij deze afdeling op tijd en stond eens 'grote kuis houdt' bij groepen die bij hun initiële aanvraag net wel onder het referentiebedrag zaten van het belastbaar inkomen, maar bijvoorbeeld door onverwachte extra inkomsten (zoals een indexering) er achteraf mogelijks boven zouden kunnen zitten.

Kan de minister dat bevestigen of ontkrachten?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 288 van 7 februari 2024

van **KRISTOF SLAGMULDER**

1. De gegevens worden in de Databank Studietoelagen (DS) niet gecategoriseerd zoals de Vlaamse volksvertegenwoordiger vraagt. De detailreden van een terugvordering wordt bijgehouden om de beslissing zo correct mogelijk te motiveren naar de student toe, maar dit bevat een te grote verscheidenheid om overzichtelijk weer te geven. Om dit overzicht te voorzien, worden in onderstaande tabel 3 categorieën voorzien: een terugvordering enkel gerelateerd aan de inkomensvoorwaarde, een terugvordering enkel gerelateerd aan de pedagogische voorwaarde en een terugvordering omwille van een combinatie van de voorwaarden. De aantallen drukken het aantal unieke studenten uit met een terugvordering:

Academiejaar	Enkel inkomens-voorwaarde	Enkel pedagogische voorwaarde	Combinatie van de voorwaarden	Totaal
2013-2014	2.266	1.579	44	3.889
2014-2015	2.607	1.702	52	4.361
2015-2016	2.869	1.770	74	4.713
2016-2017	3.391	2.156	131	5.678
2017-2018	3.157	2.826	135	6.118
2018-2019	3.069	3.431	236	6.736
2019-2020	3.498	4.147	376	8.021
2020-2021	3.684	3.850	446	7.980
2021-2022*	1.518	3.893	169	5.580
2022-2023*	427	4.251	87	4.765
2023-2024*	9	11		20

* Nog niet alle terugvorderingen voor deze academiejaren werden al verstuurd, deze aantallen zullen nog toenemen. Stand van zaken op 19 februari 2024.

2. De Vlaamse volksvertegenwoordiger vindt de gevraagde gegevens terug in onderstaande tabel. Voor de volledigheid: in deze zelfde periode werd voor een totaalbedrag van 1.113.666.105 euro aan toelagen uitbetaald.

Academiejaar	Teruggevorderd bedrag	Terugbetaald bedrag	Openstaand bedrag
2013-2014	€ 2.075.673,06	€ 1.807.358,88	€ 226.069,85
2014-2015	€ 2.453.163,07	€ 2.200.856,19	€ 222.952,71
2015-2016	€ 2.739.150,05	€ 2.524.921,47	€ 175.456,09
2016-2017	€ 3.290.203,51	€ 3.099.630,26	€ 132.416,01
2017-2018	€ 3.449.414,55	€ 3.227.082,75	€ 171.521,14
2018-2019	€ 3.878.371,71	€ 3.559.729,39	€ 275.763,13
2019-2020	€ 4.953.806,40	€ 4.351.867,86	€ 548.224,89
2020-2021	€ 5.255.677,94	€ 4.193.041,35	€ 1.005.013,14
2021-2022*	€ 3.369.247,21	€ 2.632.368,62	€ 710.434,72
2022-2023*	€ 2.570.247,97	€ 1.896.774,15	€ 653.102,58
2023-2024*	€ 13.467,89	€ 8.383,84	€ 5.084,05

** Nog niet alle terugvorderingen voor deze academiejaren werden al verstuurd, deze bedragen zullen nog toenemen. Stand van zaken op 19 februari 2024.*

3. De gegevens over de beroepen worden niet gestructureerd verzameld. Binnen het beperkte tijds kader van deze schriftelijke vraag, kan hier dan ook geen antwoord op worden gegeven. Een mogelijk indicatie is wel hoeveel terugvorderingen er gedeeltelijk of volledig werden geannuleerd. Dit is wel niet enkel het gevolg van een beroep, maar kan ook het gevolg zijn van een herzieningsvraag of dat er bijkomende gegevens werden ontvangen. Volgende tabel geeft weer hoeveel terugvorderingen er per academiejaar volledig of gedeeltelijk werden geannuleerd:

Academiejaar	Gedeeltelijk geannuleerd	Volledig geannuleerd	Totaal
2013-2014	45	156	201
2014-2015	48	154	202
2015-2016	69	148	217
2016-2017	87	197	284
2017-2018	80	143	223
2018-2019	62	178	240
2019-2020	79	163	242
2020-2021	96	276	372
2021-2022*	42	132	174
2022-2023*	24	97	121
2023-2024*	0	0	0

** Nog niet alle terugvorderingen voor deze academiejaren werden al verstuurd, deze aantallen zullen nog toenemen. Stand van zaken op 19 februari 2024.*

4. De gegevens over afbetalingsplannen, uitstellen en gedwongen invorderingen worden in aparte databanken bewaard die niet eenvoudig met elkaar gekoppeld kunnen worden.
5. De gegevens worden in de Databank Studietoelagen (DS) niet gecategoriseerd zoals de Vlaamse volksvertegenwoordiger vraagt. De detailreden van een terugvordering wordt bijgehouden om de beslissing zo correct mogelijk te motiveren naar de student toe, maar dit bevat een te grote verscheidenheid om overzichtelijk weer te geven. Om dit overzicht te voorzien, worden in onderstaande tabel 3 categorieën voorzien: een terugvordering enkel gerelateerd aan de inkomensvoorwaarde, een terugvordering enkel gerelateerd aan de pedagogische voorwaarde en een terugvordering omwille van een combinatie van de voorwaarden. De aantallen drukken het aantal unieke studenten uit met een terugvordering en waarbij het inkomen van de student (of de ouders indien dat inkomen werd gehanteerd), voor 100% bestond uit leefloon:

Academiejaar	Enkel inkomens-voorwaarde	Enkel pedagogische voorwaarde	Combinatie van de voorwaarden	Totaal
2013-2014	2	20	2	24
2014-2015	5	20		25
2015-2016	5	23	2	30
2016-2017	14	39	2	55
2017-2018	7	59	5	71
2018-2019	5	75	10	90
2019-2020	7	65	29	101
2020-2021	11	106	22	139
2021-2022*	7	88	7	102
2022-2023*	6	85	2	93
2023-2024*	0	0	0	0

* Nog niet alle terugvorderingen voor deze academiejaren werden al verstuurd, deze aantallen zullen nog toenemen. Stand van zaken op 19 februari 2024.

6. De Vlaamse volksvertegenwoordiger vindt de gevraagde gegevens terug in onderstaande tabel. Het gaat hier over de bedragen die worden teruggevorderd om alle mogelijke redenen (inkomen, pedagogisch, combinatie). Voor de volledigheid: in deze zelfde periode werd voor een totaalbedrag van 35.878.810 euro aan toelagen uitbetaald aan studenten waarbij het inkomen van de student (of de ouders indien dat inkomen werd gehanteerd), voor 100% bestond uit leefloon.

Academiejaar	Teruggevorderd bedrag	Terugbetaald bedrag	Openstaand bedrag
2013-2014	€ 13.266,04	€ 11.983,07	€ 1.282,97
2014-2015	€ 16.205,88	€ 15.312,65	€ 893,23
2015-2016	€ 15.952,10	€ 14.872,33	€ 1.079,77
2016-2017	€ 28.885,35	€ 28.778,83	€ 106,52
2017-2018	€ 46.876,50	€ 41.366,57	€ 5.295,66
2018-2019	€ 55.962,92	€ 46.295,05	€ 8.849,40
2019-2020	€ 68.905,29	€ 55.848,63	€ 13.056,66
2020-2021	€ 99.133,78	€ 67.670,12	€ 31.463,66
2021-2022*	€ 81.103,56	€ 61.326,56	€ 17.909,75
2022-2023*	€ 77.831,30	€ 36.489,39	€ 38.770,90
2023-2024*	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00

* Nog niet alle terugvorderingen voor deze academiejaren werden al verstuurd, deze bedragen zullen nog toenemen. Stand van zaken op 19 februari 2024.

7. De gegevens over de beroepen worden niet gestructureerd verzameld. Binnen het beperkte tijds kader van deze schriftelijke vraag, kan hier dan ook geen antwoord op worden gegeven. Een mogelijk indicatie is wel hoeveel terugvorderingen er gedeeltelijk of volledig werden geannuleerd. Dit is wel niet enkel het gevolg van een beroep, maar kan ook het gevolg zijn van een herzieningsvraag of dat er bijkomende gegevens werden ontvangen. Volgende tabel geeft weer hoeveel terugvorderingen er per academiejaar volledig of gedeeltelijk werden geannuleerd studenten waarbij het inkomen van de student (of de ouders indien dat inkomen werd gehanteerd), voor 100% bestond uit leefloon:

Academiejaar	Gedeeltelijk geannuleerd	Volledig geannuleerd	Totaal
2013-2014	0	1	1
2014-2015	0	2	2
2015-2016	0	2	2
2016-2017	0	5	5
2017-2018	1	2	3
2018-2019	1	2	3
2019-2020	0	0	0
2020-2021	0	1	1
2021-2022*	2	1	3
2022-2023*	2	0	2
2023-2024*	0	0	0

* Nog niet alle terugvorderingen voor deze academiejaren werden al verstuurd, deze aantallen zullen nog toenemen. Stand van zaken op 19 februari 2024.

8. Zie het antwoord op vraag 4.
9. Het concrete geval waar de Vlaamse volksvertegenwoordiger naar verwijst is ook bij mij en mijn administratie gekend. De situatie zoals beschreven deed zich echter niet voor. Als studenten met een leefloon omwille van inkomensgerelateerde redenen een

deel van de toelage moeten terugbetalen, dan is dat in bijna alle gevallen (zoals ook in de casus die door de Vlaamse volksvertegenwoordiger werd aangehaald), omdat deze studenten (of hun ouders) nog over andere inkomsten beschikten dan de inkomsten die ze aan de administratie hadden doorgegeven en er rekening werd gehouden met nog niet-geverifieerde inkomstengegevens.

De indexering van de leeflonen kan in het proces eigenlijk geen terugvordering tot gevolg hebben. Het overgrote deel van de studietoelagen (meer dan 80%) wordt berekend op basis van de inkomsten van 2 jaar voor de start van het academiejaar. Dat zijn gekende en vastgestelde gegevens die niet meer moeten worden geverifieerd achteraf. Indien er zich op dat jaar een indexering heeft voltrokken, dan werd daar in de berekening al rekening mee gehouden.

Enkel als er rekening wordt gehouden met het inkomen van het jaar waarin het academiejaar start kan de situatie zich voordoen waarbij er met te weinig leefloon rekening wordt gehouden. Vóór het academiejaar zelf worden nog maar zeer beperkt beslissingen genomen voor het aankomende academiejaar, en nog beperkter als het gaat over dossiers met actuele inkomens.

Eens de gegevens worden gecontroleerd bij de fiscus en er verschillen worden vastgesteld, kan dit leiden tot een terugvordering. Zoals uit de tabel bij vraag 5 blijkt, komt dit echter zéér zelden voor.

Wat de vaststelling betreft dat sommige studenten meerdere terugvorderingen op een korte periode ontvangen, kan ik het volgende meegeven. In sommige situaties wordt hetzelfde niet-geverifieerde inkomen (uit hetzelfde inkomensjaar) gebruikt voor meerdere academiejaren. De controle op de inkomens vinden plaats per inkomstenjaar. Het inkomen in die verschillende dossiers wordt dan ook tegelijkertijd gecontroleerd. Dit kan er inderdaad voor zorgen dat een student op korte periode meerdere terugvorderingen tegelijkertijd ontvangt.

- a) Dit overleg heeft niet plaatsgevonden aangezien de situatie waar de Vlaamse volksvertegenwoordiger naar verwijst, zich niet heeft voorgedaan.
- b) Artikel 63 van het decreet betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap (2007) bepaalt dat studietoelagen kunnen worden teruggevorderd tot 5 jaar na uitbetaling. Deze termijn is nodig omwille van de beperkte beschikbaarheid van gegevens. Een aanzienlijk deel van de terugvorderingen komt tot stand omdat er gebruik werd gemaakt van niet-geverifieerde, zeer actuele inkomstengegevens. Bij een eerste toekenning wordt de toelage berekend op basis van de gegevens (inkomstenattesten, ...) die de studenten zelf aanleveren. Die kunnen onvolledig zijn. Daarom moet dit ook (achteraf) gecontroleerd worden op volledigheid. Mijn administratie is hier afhankelijk van de beschikbare geverifieerde inkomstengegevens bij de FOD Financiën voor een definitieve toekenning. Dit is echter vaak pas ten vroegste 2 jaar volgend op het inkomstenjaar. Vervolgens moet de administratie deze gegevens ook verwerken.

Mijn administratie levert wel inspanningen om de verwerkingstermijn te beperken. Zo werd het effectief versturen van de terugvorderingen (vroeger een zeer arbeidsintensief proces) de voorbije jaren geautomatiseerd. Voor dit kalenderjaar staan er ook projecten gepland om de controle op de inkomsten verder te automatiseren, zodat in de toekomst de terugvorderingen nog sneller zullen worden verzonden.

- c) Zie het antwoord op vraag 9b. Mijn administratie is afhankelijk van de beschikbaarheid van de gegevens. Vervolgens moet deze (omvangrijke) controleoefening ook worden ingepland in een periode dat dit de effectieve

toekenning van de studietoelagen in een lopend academiejaar niet verhinderd. Vaak gebeurt de controle op de inkomsten dan ook net voor en tijdens de zomervakanties. De terugvorderingen volgen eens de controle werd uitgevoerd.

10. Zie de antwoorden op vraag 9 en de onderliggende vragen.

11. Ik herhaal: de indexering van het leefloon zorgt er niet voor dat studenten een terugvordering ontvangen. Ook niet in de casus waar de Vlaams volksvertegenwoordiger naar verwijst. De reden van terugvordering is bijna steeds te vinden in ofwel het niet volledig aangeven van alle inkomsten voor de eerste toekenning, of de student die zich uitschrijft gedurende het academiejaar. Het is ook niet dat de administratie periodiek een "grote kuis houdt bij groepen die net onder het referentiebedrag zaten van het belastbaar inkomen". Het is wel zo dat alle decretaal bepaalde controle-activiteiten (op het inkomen, op de inschrijving) in bepaalde periodes wordt gebundeld om gericht en efficiënt deze dossiers te kunnen verwerken.